

Sprawozdanie

komisji administracyjnej o wnioskach Wydziału krajowego
w przedmiocie wykupna prawa propinacyi.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą na posiedzeniu dnia 12. Listopada b. r. powziętą przekazała Wysoka Izba projekt Wydziału krajowego do ustawy o wykupnie prawa propinacyi komisji administracyjnej do rozpoznania i zdania o nim sprawy.

Komisya uznaje potrzebę rozwiązania kwestyi propinacyjnej, atoli sposób przez Wydział krajowy proponowany nieodpowiada zdaniem komisyi ani interesom uprawnionych, ani interesom kraju.

Jeżeli ostatecznie zgodzić się potrzeba, że prawo propinacyi, jako prawo wyłącznego wyrobu i wyszynku napojów propinacyjnych, w obec panującej zasady wolności gruntów i wolności zarobkowania nielicuje z nowym porządkiem społecznego ustroju, to z drugiej strony przyznać należy, że prawo to będące własnością uprawnionych, własnością pod sankcją ustaw nabytą, niemoże ustać jak tylko za wynagrodzeniem uprawnionych, czyli za wykupem.

Dotąd byłaby rzecz łatwą, ale że pojęcie wykupna łączy w sobie konieczności oznaczenia ceny przedmiotu i dostarczenia kapitału na jej zapłacenie, powstaje niemała trudność jak przeprowadzić pierwsze, jak pozyskać drugie? — O te dwa szkopyły rozbijają się zwykle wszelkie projekta.

Zniesienie prawa propinacyi, za wynagrodzeniem ma nastąpić dla dobra ogółu, konsekwentnie zatem ogół powinien dostarczyć kapitału na wykupno prawa propinacyi.

Ogół w społeczeństwie unormowanym jest albo Państwo albo kraj. Państwo niedostarczy nam potrzebnych na wykupno propinacyi funduszków, bo sprawa propinacyi zasadniczą ustawą państwową z 21. Grudnia 1867 r. uznana za sprawę krajową.

Kraj nasz ubogi, przeciężony podatkami i opłatami na umorzenie wynagrodzenia za uchylone powinności poddańcze, niezniesie oczywiście nowego ciężaru wykupna propinacyi, i ztąd

też wyrobiła się już opinia, że prawo propinacyi musi się same wykupić, to jest, że fundusze na wynagrodzenie uprawnionych potrzebny ma być zebrany z dochodów, jakie aż do umorzenia wartości swojej nieść będzie prawo propinacyi, właściwie wyłączne prawo wyszynku propinacyjnych napojów; — a obowiązek kraju ograniczyć wypada jedynie do dostarczenia niezbędnej przy takiej operacyi gwarancyi.

Komisya godząc się z tem zdaniem zastanawiała się nad sposobami wytworzenia kapitału wykupna, a przy wszechstronnem badaniu rzeczy przyszła do przekonania, że najłatwiej, najodpowiedniej da się kwestya propinacyjna rozwiązać, jeżeli działania nasze zwrócimy ku temu, ażeby wynagrodzenie uprawnionym wypłacone było z góry gotowemi pieniędzmi.

Przy dzisiejszym ruchu świata finansowego, przy napływie kapitałów w ościennym Państwie, przy pojawiającej się zresztą dążności kapitalistów zwrócenia swych kapitałów do interesów opartych więcej na rzeczywistości, niż na giełdowych tylko kombinacjach, przeprowadzenie tej myśli nie może ulegać zbyt dużym trudnościom.

Zapewne niemożna dziś przesądzać, pod jakimi warunkami dałoby się uzyskać gotowy kapitał, to wszakże pewna, że dając uprawnionym wynagrodzenie w gotowiznie, uchylili się wiele trudności pod względem oznaczenia ceny wykupna, — i można będzie wynagrodzenie to pokryć znacznie mniejszym kapitałem, niż gdyby uprawnionych spłacono obligacyami. Wprowadzenie tak znacznej gotowizny do kraju miałyby także dla nas znaczenie ekonomiczne niemałej doniosłości, boć przecież wiadomą jest rzeczą, że jeżeli gospodarstwo nasze rolnicze nie stoi na równi z rolnictwem w innych krajach koronnych Monarchii Austryjackiej, jeżeli pod względem Przemysłu zostaliśmy daleko za niemi, to głównej ku temu szukać przyczyny w zużożeniu kraju, który od wieku przeszło wyzyskiwany dla innych, niema zasobów na nakłady i koszta, bez jakich w stosunkach dzisiejszych nie dźwignie się ani przemysł ani rolnictwo.

Myśl więc wypłacenia uprawnionym wynagrodzenia za prawo propinacyi gotowemi pieniędzmi ma podwójną korzyść, i dla tego sądziła komisya że może ją przedstawić Wysokiej Izbie, z wnioskiem na polecenie Wydziałowi krajowemu, ażeby starał się rokować z Instytutami finansowemi w celu pozyskania gotowymi pieniędzmi kapitału na wykupno prawa propinacyi w kraju, i na najbliższem zebraniu Sejmu zdał o tem sprawie.

Od skutku tych rokowań zawisło, w jakich warunkach przeprowadzonym będzie stanowczo wykupno prawa propinacyi. Niebyło wszakże komisyi podobnem wypracowanie projektu do ustawy według wskazanych powyżej myśli, najprzód z powodu krótkości czasu dla obrad Sejmowych wymierzonego, powtóre że z rokowań przez Wydział krajowy podjętych wypłynąć mogą warunki na treść ustawy oddziaływające.

Ażeby jednak rokowania mogły się odbywać na pewnej podstawie, wypracowała komisya zasady do wykupna prawa propinacyi, równie jak do umorzenia kapitału wykupna.

Zasady tę niewykluczają wykupna Obligacyami.

Komisya wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

- A.
- I) załączone 1/. pod A. zasady wykupna prawa propinacyi.
 - II) Z uwagi, że wypłacenia kapitału wynagrodzenia uprawnionym gotowemi pieniędzmi jest odpowiedniejszem, i już z tego powodu ułatwia wykupno, iż kapitał wynagrodzenia może być mniejszy, gdy uprawnionym będzie spłacony gotówką, niż gdyby miał być spłaconym obligacyami, — Wysoki Sejm poleca Wydziałowi krajowemu rokować z Instytutami finansowemi w celu pozyskania gotowych pieniędzy dla spłaty wynagrodzenia propinacyjnego.

Wydział krajowy ma przy tych rokowaniach mieć na uwadze.

- a) że kapitał wynagrodzenia, który ma być wypłacony uprawnionym w gotowych pieniądzech nie może być mniejszy od jedynastorazowego dochodu obliczonego na podstawie zasad wskazanych w punkcie 5. i 6. uchwały pod I.
- b) że ten kapitał ma być wypłacony każdemu z uprawnionych albo zaraz po prawomocności wyroku przyznającego mu wynagrodzenie, albo też zaraz po obliczeniu i przyznaniu wynagrodzenia w całym kraju.

Pzewodniczący

Grocholski.

Sprawozdawca

Dr. Madejski.

Zasady wykupna prawa propinacyi.

1. Prawo propinacyi t. j. prawo wyłącznego wyrobu i wyszynku gorących napojów propinacyjnych służące właścicielom dóbr tabularnych, lub innym osobom bądź pojedynczym bądź zbiorowym ma być wykupione za odpowiednem wynagrodzeniem.

2. Opłaty konsumcyjne przez niektóre gminy pobierane od wyrobu i wprowadzenia gorących napojów pozostają nienaruszone.

3. Opłaty w niektórych miastach na rzecz gminy z tytułu prawa propinacyi pobierane od wyrobu i wprowadzenia trunków, od konsensów na wyszynki, i za pozwolenie zakładania fabryk wyrabiających trunki, pozostają nienaruszone; lecz od czasu wejścia w życie ustawy o wykupnie prawa propinacyi, będą nadal pobierane jako opłaty konsumcyjne, lub jako opłaty za dozór policyjny.

4. Wynagrodzenie za prawo propinacyi otrzymają uprawnienie w gotowych pieniądzach, albo w obligacjach.

5. Podstawą do obliczenia wynagrodzenia za prawo propinacyi stanowi czysty dochód z propinacyjnego prawa wyszynku; propinacyjne prawo wyrobu nie wchodzi w szacunek wynagrodzenia.

6. Podstawę do obliczenia czystego dochodu z propinacyjnego prawa wyszynku stanowi przeciętna cyfra dochodu z ostatnich lat sześciu od r. 1867 włącznie do 1872. r. przyjętego do wymiaru podatku, z potrąceniem wszakże przeciętnej cyfry opłacanego w tych latach podatku dochodowego z dodatkami.

7. Kapitał wynagrodzenia ma być każdemu z uprawnionych w takiej wysokości oznaczony, ażeby z funduszu poniżej w punkcie 14. wymienionego kapitału wykupna propinacyi wcałym kraju wraz z oprocentowaniem najpóźniej w trzydziestu latach był umorzony. (15.)

8. Wynagrodzenie wstępuje pod względem praw rzeczowych w miejsce prawa propinacyi, — prawa trzecich zatem równie jak prawa wierzycieli hipotecznych pozostają nienaruszone.

9. Równocześnie z wypłaceniem kapitału wynagrodzenia uprawnionemu wyda mu Wydział krajowy Certyfikat na wyłączny wyrób i wyszynk napojów propinacyjnych w całym obrębie tej miejscowości w której prawo propinacyi dotychczas wykonywał, na czas dopóki kapitał wykupna propinacyi w całym kraju umorzonym nie będzie.

10. W Certyfikatach wydawanych tym uprawnionym, którzy swoje prawo propinacyi wykonywali na wsi, oznaczone będą karczmy i szynki do wykonywania prawa wyszynku, a uprawnionym nie wolno przez czas trwania spłat na umorzenie kapitału wykupna propinacyi, bez pozwolenia Wydziału Krajowego nowych karczem lub szynków otwierać, albo zmieniać miejsca już istniejących.

11. Przy udzielaniu pozwolenia na otwieranie nowych lub zmianę miejsca dawnych karczem czy szynków przestrzega Wydział krajowy, aby dochód sąsiednich uprawnionych nie był uszczuplonym, winien przeto przed wydaniem takiego pozwolenia zasięgnąć ich zdania.

12. Każdy uprawniony będzie obowiązany po wypłaceniu mu kapitału wynagrodzenia opłacać na umorzenie kapitału wykupna propinacyi rocznie kwotę równą temu dochodowi, który był podstawą do obliczenia kapitału wynagrodzenia jego. Tę kwotę obowiązany opłacać dopóty, dopóki kapitał wykupna propinacyi w całym kraju umorzonym nie będzie.

13. Należytość coroczna w punkcie poprzednim wymieniona będzie pobierana przez te same władze i ściągana za pomocą tych samych środków jak podatki krajowe do podatków, a także w drodze politycznej egzekucyi przez sekwestracje dochodu z prawa wyłącznego wyszynku propinacyjnych napojów wraz z karczmi, zajazdami i wszelkimi zabudowaniami, w których to prawo wykonywano.

14. Fundusz na oprocentowanie i umorzenie kapitału wykupno propinacyi powstaje z corocznych opłat za wydana uprawnionym Certyfikaty na wyrób i wyszynk napojów propinacyjnych. (9.)

15. Opłata coroczna, jaka z powyższego funduszu (14.) będzie uiszczana na oprocentowanie i umorzenie kapitału wykupna niemoże przenosić 95%

procentu tych kwot, które opłacają uprawnieni za Certyfikaty w punkcie 12. określone.

16. Z funduszu wykupna prawa propinacyi mają być pokryte koszta administracyi.

17. Nadwyżka funduszu wykupna pozostająca po całkowitem umorzeniu kapitału wykupna propinacyi przechodzi na fundusz krajowy.

18. Za oprocentowanie i umorzenie kapitału wykupna prawa propinacyi gwarantuje kraj.

19. W ustawie o wykupnie prawa propinacyj mają być zawarte postanowienia względem uregulowania i zabezpieczenia propinacyjnego prawa wyszynku.

Z drukarni Instytutu Stauropegińskiego; Lwów, 1872,
pod zarządem St. Huczkwskiego.